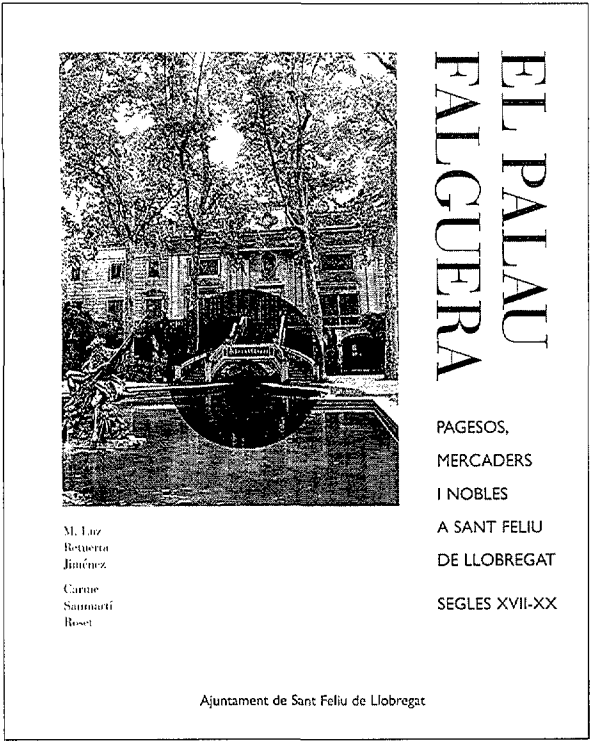

M. Luz Retuerta Jimenez; Carme Sanmartí Roset

EL PALAU FALGUERA. PAGESOS, MERCADERS I NOBLES
A SANT FELIU DE LLOBREGAT, SEGLES XVII-XX.

Sant Feliu de Llobregat, Ajuntament, 1999

CONXITA SOLANS

L'obra que ens ofereixen les autores és el resultat de la recerca que van fer cadascuna per separat però amb un objectiu comú, reconstruir la història de la família Falguera i la història del casal familiar vist com un element d'arquitectura viva que al llarg de quasi quatre segles evolucionarà i crearà una dialèctica que abraçarà no sols la vida quotidiana, sinó l'economia, la política i la cultura santfeliuenques.

El llibre ens apropa a les arrels del naixement i desenvolupament de Sant Feliu en el segle XI, centrant l'atenció en un edifici que evolucionarà fins a adquirir la dignitat necessària per transformar-se en el palau Falguera, prenent el nom de la família que el conservarà des del segle XVII i fins al segle XIX.

Els Falguera arribaren a Sant Feliu procedents de Palau de Plegamans. Bartomeu Falguera, obligat pel sistema hereditari que imperava a Catalunya, va deixar el casal familiar per dedicar-se al comerç. Aquest Falguera seria prou espavilat per aconseguir en poc temps fama i fortuna per la via del comerç mediterrani i ultramarí, que li va permetre aspirar a l'ascens social i a l'ennobliment. Aquest desig es farà possible ben aviat perquè els Falguera dedicaren part de les seves activitats a administrar patrimonis nobiliaris, cosa que afavoriria les relacions amb les esferes de poder. Fidel a la monarquia hispànica en els moments de les grans crisis del segle XVII, la guerra dels Segadors i la revolta dels Barretines, rebria en premi el títol de cavaller honrat, per ocupar tot seguit un lloc dins el govern de la ciutat, situació que el va permetre abandonar llurs activitats comercials sense deixar l'administració de patrimonis nobiliaris importants per a ells, ja que els vinculava a l'estament més alt de la noblesa espanyola resident a Madrid.

Aquest enfortiment dels Falguera, tant en l'àmbit econòmic com en el polític, no seria gaire ben rebut per la pagesia santfeliuenca. Obligada a pagar exaccions ja feixugues en temps de pau, aquestes es multiplicaren en produir-se les revoltes, ja que estava obligada a allotjar l'exèrcit. L'any 1689, en plena revolta dels Barretines, un dels més aferrissats enfrontaments entre els revoltats i les tropes reials tindrà lloc a Sant Feliu amb el bombardeig de la vila, que causaria grans destrosses en propietats i conreus

Sant Feliu de Llobregat en el segle XVIII adquirirà importància no sols per la proximitat amb Barcelona i per ser lloc de pas estratègic, pel centre de la vila, del "nou camí de Madrid" arran de la construcció del pont de Carles III sobre el riu Llobregat en el terme

Ressenyes

de Molins de Rei l'any 1769, sinó també per l'expansió agrícola que es produirà en aquest segle. El qüestionari de Francisco Zamora recull el testimoni de la producció frutícola de les dues heretats més importants del terme de Sant Feliu de Llobregat, la de Josep Falguera i la del marquès de Gironella (adquirida en el segle XIX per Antoni Nadal).

L'esgotament de la nissaga Falguera arribarà juntament amb la decadència econòmica a causa de les crisis que s'encetaren amb la Guerra Gran de 1794 i que no finalitzarien fins a l'acabament de la guerra del Francès (1808-1814). La línia successora passarà a la família Càrcer, un dels patrimonis territorials més importants de Catalunya, per matrimoni de l'hereva Falguera amb el primogènit d'aquesta família.

Al llarg de la primera meitat del segle XIX can Falguera patirà la davallada de la família Càrcer, fins que Josepa Falguera recuperarà el patrimoni patern. Dona de gran empena i amb una visió emprenedora, va lluitar perquè el canal de la Infanta passés per la seva finca en un moment en què els productes del conreu de regadiu produïen grans beneficis, als quals s'afegiria la venda de terres perquè hi passés la línia del ferrocarril i per a la instal·lació de la fàbrica tèxtil de Manuel Bertran.

La nova nissaga que es farà càrrec del patrimoni de Sant Feliu i de la casa patrimonial seran els marquesos de Castellbell, altra vegada per la via matrimonial. Aquests nobles seran els que ostentaran la titularitat de les propietats dels Falguera fins a la seva alienació a una empresa japonesa l'any 1988 i la posterior recuperació per a la vila gràcies a la gestió del municipi santfeliuenc l'any 1995.

Can Falguera es converteix en el mirall que reflectirà l'ascens social dels seus propietaris, lloc d'esbarjo i de celebració de sumptuoses festes, on assistien com a invitats membres de la noblesa i les autoritats més significades de l'espai polític barceloní. La casa senyorial, al llarg dels segles, serà protagonista i testimoni d'esdeveniments polítics en facilitar l'estada, en ocasions extraordinàries, tant de reis de la casa d'Àustria com de la nissaga borbònica. Personalitats vinculades al poder, virreis i consellers prendran im-

portants acords i dissenyaran estratègies i aliances polítiques ben aixoplugats entre les discretes parets de can Falguera.

Ja a mitjan segle XVIII la casa havia sofert importants transformacions, de les quals destaquen la capella i la façana amb la incorporació de les cases veïnes. Durant la segona meitat del segle XIX s'hi emprendran obres d'ampliació i nova decoració de la casa i sobretot del jardí, que a partir d'aquesta data es converteix en un element de cabdal importància, seguint els canons romàntics de l'època, fins al punt de començar a ser considerada com una casa palau, amb l'aparença que avui conserva, i destinada a usos socials interromputs en el període de la Guerra Civil (1936-1939). Acabat el període bèl·lic, i en la dècada dels 40, el palau Falguera recuperarà l'antic aspecte senyorial i serà utilitzat per la família Vilallonga per fer-hi llargues estades.

La visió i la interpretació de M. Luz Retuerta, responsable de la part històrica dels Falguera, i de Carme Sanmartí, que ha fet la recerca sobre l'evolució arquitectònica del palau, del jardí i dels annexos, han estat possibles a partir de fonts documentals i la consulta dels inventaris de les propietats i de les obres d'ampliació i conservació efectuades a la casa Falguera en diferents èpoques, que han permès la reconstrucció dels plànols (tasca que ha estat a càrrec de Jaume Riba). Tot aquest esforç no hauria estat complet sense afegir-hi el testimoni de la memòria de molts santfeliuencs que participaren de diferent manera en la quotidianitat de la vida al palau Falguera, esdevenint també protagonistes d'aquesta història dual en les últimes dècades.

L'obra està ben construïda amb dues parts ben diferenciades com ja hem esmentat —una amb la reconstrucció històrica de la família Falguera i la segona amb l'estudi de l'evolució del palau—, que es complementen per facilitar la comprensió i consulta del contingut d'una manera didàctica, ja que el seu objectiu és fonamentalment divulgatiu, amb una separata amb l'arbre genealògic dels diferents propietaris del palau Falguera, un gran nombre de fotografies, un glossari, una cronologia comparada i una extensa bibliografia.